

Barnkonsekvensanalys för Sölvesborgs kommuns översiktsplan 2050

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Bakgrund	4
1.2	Syfte och mål	4
1.3	Avgränsning	4
1.4	Definitioner	4
1.5	Vad är en barnkonsekvensanalys	5
1.5.1	Analysmetod	5
2	Barns bästa	5
2.1	Barnkonventionen	5
2.2	Riktlinjer för fysisk aktivitet	6
2.3	Plan- och bygglagen	6
2.4	Friyta enligt Boverkets rekommendation	6
2.5	Utemiljöer för barn och unga	6
3	Barn i översiktsplaneringen	7
3.1	Barn som berörs	7
3.2	Kunskap genom enkätundersökning	8
3.2.1	Fritid	8
3.2.2	Inflytande och politik	8
3.2.3	Hälsa	8
3.2.4	Skola	8
3.2.5	Trygghet	9
3.2.6	Framtid och arbete	9
3.3	Kunskap genom intervju med förskollärare	9
3.4	Kunskap genom intervju med fritidspedagog	9
3.5	Delaktighet i planarbetet	10
3.5.1	Furulundskolan, gymnasiet	10
3.5.2	Mjällby skola (högstadiet)	12
4	Relevanta konsekvenser	13
5	Konsekvensanalys av översiktsplanen	13
5.1	Boende och identitet	14
5.1.1	Bostadsutbud	14
5.1.2	Skola och förskola	15
5.1.3	Identitet och förståelse för omgivningen	16
5.2	Samspel, lek och lärande	17
5.2.1	Parker, naturområden och gröna miljöer	17
5.2.2	Målpunkter för barn och unga	18
5.3	Vardagsliv	20
5.3.1	Mentala/Fysiska barriärer	20
5.3.2	Trygghet och orienterbarhet	21
5.3.3	Trafiksäkerhet	21
5.3.4	Kollektivtrafik	22

5.4	Miljö och hälsa	23
5.4.1	Folkhälsa	23
5.4.2	Bullernivåer	24
5.4.3	Luft- och markföroreningar	25
5.4.4	Klimatförändringar	25
5.5	Sammanfattning av konsekvenser	26
6	Rekommendationer och förslag till åtgärder	27
7	Referenser	28

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Under våren 2021 startades arbetet med att ta fram en ny kommunövergripande översiktsplan för Sölvesborgs kommun. Planförslaget var ute på samråd under sommaren 2022 och har därefter reviderats. Tidigare översiktsplan är ursprungligen från 2010 och har reviderats vid två tillfällen, 2016 och 2020.

För att säkerställa att barnens behov inte åsidosätts i processen med att ta fram och genomföra översiktsplanen har en barnkonsekvensanalys tagits fram.

1.2 Syfte och mål

Syftet med barnkonsekvensanalysen är att belysa konsekvenser som översiktsplanen "Sölvesborg 2050" får för barn och redovisa hur kommunen har arbetat med barnperspektivet i planprocessen. Syftet är också att ge rekommendationer för fortsatt arbete.

Barnkonsekvensanalysen genomfördes i ett tidigt skede av framtagande av översiktsplanen och har fokuserat på planens övergripande mål och ställningstaganden. Under planarbetets gång har barnkonsekvensanalysen bearbetats och uppdaterats parallellt med planförslaget. Målet med analysen är att på både kort och lång sikt förbättra barns och ungas levnadsvillkor.

1.3 Avgränsning

De perspektiv som presenteras i analysen är begränsade till sådana aspekter som översiktsplanen kan påverka och förändra.

1.4 Definitioner

Barn – barn är alla människor under 18 år oavsett kön, religion, socioekonomisk bakgrund, funktionsnedsättning, etnicitet eller sexuell läggning.

Barnperspektiv – barnet som objekt. En vuxens upplevelse av vad som är barnets bästa utifrån sin kompetens, erfarenhet och roll.

Barnets perspektiv – barnet som subjekt. Barnet uttrycker själv sin åsikt i en fråga.

Barnrättsperspektiv – att säkerställa barnets rättigheter enligt barnkonventionen i åtgärder eller beslut som rör barn.

1.5 Vad är en barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys (BKA) är ett verktyg som kan användas för att utveckla barnperspektivet i samhällsbyggnadsprocessen. BKA:n lyfter fram relevanta frågor för barn så att de blir lättare att diskutera och beakta. En BKA bör redovisa barnperspektivet tillsammans med barnens perspektiv. I varje BKA görs avvägningar kring i vilken utsträckning de två perspektiven tas omhand. Ju mer påverkade barn blir av planen desto fler aspekter av perspektiven behöver belysas.

I den här analysen belyses både barnperspektivet och barnens perspektiv på en övergripande nivå för att garantera att ett barnrättsperspektiv beaktas.

1.5.1 Analysmetod

Denna barnkonsekvensanalys baseras på Boverkets verktyg för barnkonsekvensanalyser. Verktuget utgår från följande frågor:

- Vilka barn berörs av beslutet?
- Vilka konsekvenser är mest relevanta att belysa?
- Vilken kunskap om frågorna finns eller bör tas fram?
- Vilken kunskap kommer från barnen själva respektive från företrädare för barnen?
- Finns det särskilda problem eller intressekonflikter med att beakta barnets bästa i förslaget? Motivera varför ett eventuellt annat intresse väger tyngre än barnets bästa.
- Hur får barn och deras företrädare komma till tals? Hur bereder vi barn möjlighet att komma med synpunkter utifrån sina förutsättningar?
- Vilka konsekvenser fick beslutet/åtgärden?

2 Barns bästa

2.1 Barnkonventionen

Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter trädde i kraft 1 januari 2020 i Sverige. Beslutet innebär att barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser och ärenden som rör barn. Konventionen består av 54 artiklar som behandlar barns rättigheter och utgår från fyra grundläggande principer som ska vara styrande för tolkningen av konventionens övriga artiklar. Dessa fyra och dess artikelnummer är:

2. Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.
  3. Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.
  6. Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.
  12. Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter utifrån barnets ålder och mognad.
- Utöver dessa fyra grundprinciper anses följande artiklar ha bäring på arbetet med att fram och genomföra den nya översiktsplanen:
13. Barn har rätt till yttrandefrihet; att tänka, tycka och uttrycka sina åsikter, med respekt för andra personers rättigheter.
  23. Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället.
  31. Barn har rätt till lek, vila och fritid.

2.2 Riktlinjer för fysisk aktivitet

Världshälsoorganisationen har tagit fram riktlinjer med rekommendationer för fysisk aktivitet, sömn och skärmtid för att främja hälsa hos barn och för att motverka fetma och övervikt. Rekommendationerna innebär inte att barn måste delta i organiserade aktiviteter eller utöva sport, utan det handlar snarare om att de ska vara i rörelse under dagen genom att de har möjlighet att leka fritt. Detta ställer krav på barn och ungs närmiljö.

2.3 Plan- och bygglagen

I plan- och bygglagen finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Dessa bestämmelser syftar till att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

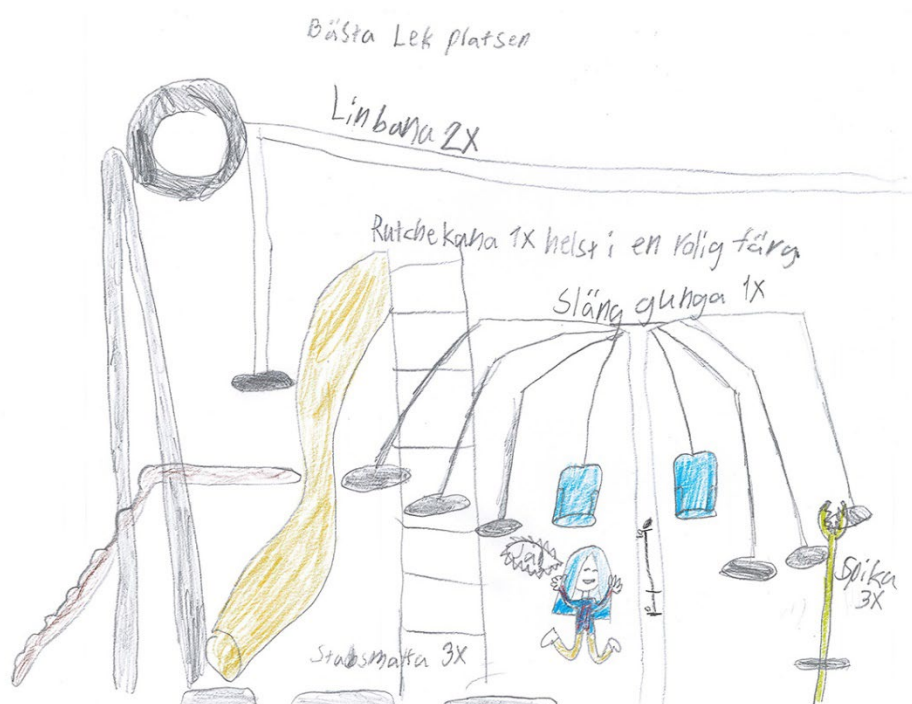
2.4 Friyta enligt Boverkets rekommendation

Boverket har tagit fram allmänna råd (2015:1) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor och liknande verksamhet. Friyta omfattar den yta som barnen kan använda på egen hand vid sin utevistelse, som går att leka på och som är tillgänglig för barnen i huvudsak under skoltid. Det allmänna rådet tar upp vikten av friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet.

2.5 Utemiljöer för barn och unga

Stadens och samhällenas utemiljöer är viktiga platser för barn och unga och de utnyttjar platser, uppfattar och rör sig i samhället på annat sätt än vuxna. Vardagens utemiljöer ger utvecklingsmöjligheter som barn och unga

ska kunna tillgodogöra sig och upptäcka i sin egen takt. Små barn rör sig i områden närmare hemmet, men ju äldre barnen blir i desto större kretsar rör de sig. Deras uppfattning om närmiljön och samhället förändras också ju äldre barnen blir.

Teckning från elevprojekt angående innehållet på Falkviksgårdens nya lekplats.

3 Barn i översiktsplaneringen

En förutsättning för att förstå barns perspektiv är att ge barnet möjlighet att bidra med sina egna erfarenheter och sina egna idéer.

3.1 Barn som berörs

De barn som främst berörs av översiktsplanens ställningstaganden och framtida mark- och vattenanvändning är invånare i Sölvesborgs kommun. Även barn som besöker eller tillfälligt vistas i kommunen påverkas av den fysiska utveckling som översiktsplanen pekar ut.

Barn är inte en homogen grupp. De har olika förutsättningar utifrån exempelvis ålder, kön och funktionsvariation. Socioekonomiska skillnader påverkar hur vi rör oss och använder vårt samhälle. Närhet till aktiviteter, funktioner, service och naturområden gynnar användandet för alla men särskilt de barn som lever under sämre ekonomiska förutsättningar.

Översiktsplanen behandlar utvecklingen av hela kommunen på en övergripande nivå, som kan vara svår för yngre barn att relatera till. Tidigt i planprocessen identifierades barn och unga vuxna i åldrarna 15-25 år som prioriterad målgrupp för kommunikationen då dessa utgör en viktig del av kommunens framtid och är svåra att nå genom "traditionell" medborgardialog. Barn i åldrarna 15-18 år har engagerats genom skolan. Unga vuxna har engagerats genom informationsutskick och enkät om

översiktsplanen. Eftersom de inte är barn enligt barnkonventionens definition berörs deras synpunkter inte närmare i den här analysen.

Kunskap som berör yngre barn har hämtats in genom dialog med förskollärare, fritidspedagog och erfarenheter från tidigare projekt.

3.2 Kunskap genom enkätundersökning

Den nationella ungdomsenkäten (LUPP) görs för att skapa en samlad bild om hur ungdomar på högstadiet och gymnasiet upplever sin tillvaro i hemmet, i skolan och på fritiden. Även frågor som rör inflytande, hälsa, trygghet och framtid tas upp. I Sölvesborgs kommun har enkäten genomförts år 2007, 2014 och 2020. Nedan ges en kort sammanfattning av de olika teman som enkäten berör.

3.2.1 Fritid

En högre andel killar jämfört med tjejer har mycket att göra på sin fritid. Den vanligaste orsaken att inte utnyttja befintligt fritidsutbud är ointresse. Att idrotta eller att sporta är det vanligaste fritidsintresset och näst vanligast är datorspel eller att vara ute i naturen. Fler elever i gymnasiet jämfört med grundskolan tycker att det saknas fritidsaktiviteter där de bor. I båda åldrar är de vanligaste platserna där man träffar sina kompisar hemma hos varandra, utomhus eller på nätet.

3.2.2 Inflytande och politik

Varannan elev vill vara med och påverka inom kommunen, tjejer i något högre grad än killar. Var tredje elev är intresserad av politik, något fler av samhällsfrågor och nästan sex av tio är intresserade av händelser i andra länder. Fyra av tio har stort förtroende för politiker, drygt sex av tio litar på vuxna i största allmänhet men endast var femte elev tycker att de har stora möjligheter att framföra sina åsikter till de som bestämmer i kommunen.

3.2.3 Hälsa

Dubbelt så stor andel tjejer jämfört med killar har haft besvär med huvudvärk, stress och liknande obehag. Även då det gäller det allmänna måendet är den andel killar som mår bra betydligt högre och killar tränar oftare än tjejer.

3.2.4 Skola

Drygt åtta av tio elever är nöjda med undervisning och lärare. Jämfört med de som anser sig få vara med och bestämma inom skolans olika områden skulle minst dubbelt så många elever vilja vara med och bestämma. Killar trivs jämfört med tjejer bättre med stämningen på skolan. Jämfört med 2014 säger en dubbelt så stor andel i grundskolan att det förekommer våld på skolan, motsvarande andel i gymnasiet jämfört med 2014 är några procent fler.

3.2.5 Trygghet

Under det senaste halvåret innan enkäten genomfördes har fler killar i båda åldersgrupper blivit hotade, bestulna eller misshandlade medan fler tjejer varit utsatta för sexuellt våld eller utnyttjade. Inom dessa områden är respektive andelar högre jämfört med hur det var vid den förra enkäten 2014. Sedan 2014 har tryggheten minskat i skolan, på stan och i centrum. Ingen förändring har skett vad gäller tryggheten på allmänna transportmedel. Jämfört med riket är man i Sölvesborg något mindre trygg på flertalet offentliga platser.

3.2.6 Framtid och arbete

Nästan nittio procent av alla elever ser positivt på den egna framtiden. Efter grundskolan vill de allra flesta studera vidare på ett gymnasium, en högre andel killar vill studera vidare i Sölvesborg eller börja jobba medan en högre andel tjejer helst skulle fortsätta studera i en annan kommun. Efter gymnasiet vill ungefär var tredje elev läsa vidare på en högskola i Sverige eller börja jobba i Sverige eller utomlands. Andelen killar som helst skulle börja jobba direkt efter gymnasiet är nästan dubbelt så stor jämfört med tjejer. Nästan sju av tio på gymnasiet och fyra av tio i grundskolan tror att de kommer flytta från Sölvesborg. Andelen tjejer som kanske flyttar är högre i båda åldrar och de allra flesta svarar att orsaken till en eventuell flytt kunde vara arbete eller studier.

3.3 Kunskap genom intervju med förskollärare

För barn i förskoleåldern är närmiljön runt hemmet och förskolan de viktigaste delarna av samhället. Ju äldre barnen är desto djupare förståelse för och uppfattning om vårt samhälle har de. Genom förskolan får barnen på ett organiserat sätt röra sig i samhället. De går till affären, lekplatser och åker på cykelutflykter. Utformningen av lekplatser, vägar och korsningar samt utbud av cykelvägar mellan förskola och de olika målpunkterna är därför viktiga och avgörande för möjligheten för förskolan att nyttja dem och för de mindre barnen att möta nya miljöer. Tillgången till olika typer av naturmiljöer och lantbruksdjur är av vikt för den djupare förståelsen för lärandet som sker i förskolan. Teman och inriktning på förskoleverksamheten går i cykler och upplevs gå allt fortare för att följa samhällsutvecklingen.

Förskolan har en viktig roll för barnens första sociala kontakter och hur man arbetar och agerar i grupp. Barngrupper med barn från olika bakgrund och med olika förutsättningar gynnar barnens förståelse för olika situationer. Ett samhälle som erbjuder en variation av bostadstyper och boendeformer bidrar till en mångfald av människor i alla åldrar, vilket är positivt ur många aspekter.

3.4 Kunskap genom intervju med fritidspedagog

Det är många barn i dagens samhälle som rör sig för lite. Allt fler barn socialiserar sig genom dator- och tv-spel. De blir stillasittande inomhus,

sover för lite och äter dåligt. Detta visar sig genom sämre fokus och koncentrationsförmåga i skolan. Det blir också allt svårare att motivera barnen i skolan och att få dem att delta i exempelvis idrottsundervisningen.

För att få in vardaglig motion är det viktigt att barn ges möjlighet att själva ta sig till skolan. Det är dock allt vanligare att föräldrar skjutsar sina barn. Plats för avlämning och hämtning bör ordnas på ett smidigt och tryggt sätt på en och samma plats så onödig biltrafik runt skolan undviks. Föräldrar måste känna att barnen kan röra sig tryggt till skolan från avlämningsplatsen. Biltrafik bör undvikas i närheten av skolans cykelparkeringar för att skapa en tryggare miljö för cyklande barn.

Möjlighet till olika fritidsaktiviteter ute i kommunens mindre orter är önskvärt för att sysselsätta barnen. Som det är idag är de flesta aktiviteter lokaliserade till Sölvesborg, fotboll undantaget. På landsbygden brister kollektivtrafiken i turtäthet och yngre barn har svårt att själva ta sig till aktiviteter i Sölvesborg. Många aktiviteter är också dyra, vilket gör att alla barn inte har möjlighet att delta. En idé vore att bjuda in olika föreningar till fritidshem och fritidsgårdar under eftermiddagar och kvällar så att barnen får möjlighet att gratis prova på olika aktiviteter. Idrottshallarna bör nyttjas mer även kvällstid, men för det krävs ledare och personal. Ett bidrag till landsbygdsskolorna för att oftare ta eleverna till olika aktiviteter som skridskoåkning och simning, vore också värdefullt.

I dagsläget är det populärt för ungdomar att ha A-traktor. Det gör att de blir väldigt mobila och kan röra sig över stora ytor i samhället. Det blir också ett gemensamt intresse att träffas runt och de umgås ofta kring A-traktorerna. Det finns tyvärr ingen dedikerad lokal eller plats för dessa ungdomar i kommunen. De träffas därför ofta på olika parkeringsplatser och kan då uppfattas som störande av kringboende.

Med fler invånare i kommunen och ett ökat elevunderlag krävs fler klassrum och större matsalar och skolgårdar.

3.5 Delaktighet i planarbetet

3.5.1 Furulundskolan, gymnasiet

Under tre tillfällen i oktober-november 2021 har tjänstepersoner från kommunen träffat en klass i åk 3 i samhällsvetarprogrammet på gymnasieskolan Furulundsskolan i Sölvesborg.

Vid en inledande föreläsning informerades eleverna om kommunen som arbetsplats, den övergripande planeringsprocessen, vad en översiktsplan är och trender som påverkar vårt samhälle. Möjligheten att påverka kommunens planeringsarbete betonades och förklarades. Det andra tillfället bestod av en workshop där eleverna under en eftermiddag fick svara på olika frågeställningar, såväl enskilt som i grupp. Kartor över Sölvesborg användes där eleverna fick peka ut bra och dåliga platser, och platser som bör utvecklas eller bevaras.

Ordmoln som visar hur eleverna på Furulundskolan beskriver Sölvesborg.

Några av de frågor som eleverna fick svara på var:

Vad gör en plats trygg?

Svar: Belysning, Polis, folk i rörelse, vakter, öppna ytor, övervakningskameror, gemensamma intressen vid platsen, bra byggda hus, aktiviteter, trevliga grannar, nära till allt.

Vad gör en plats bra att bo på?

Svar: Mycket aktiviteter, nära till allt, vänner i närheten, mycket natur runt omkring, att man känner folk, trygghet, lugn och ro, frisk luft, nära till arbete, nära till fiske, villor.

Hur tror du att du bor om 20 år?

Svar: Villa – 13 st, Lägenhet – 0 st, Gård – 3 st, Annat – 3 st (radhus angavs vid följdfråga).

Vid det tredje mötestillfället fick eleverna presentera sitt arbete för åtta politiker från den politiska styrgruppen för översiktsplanarbetet. Nedan sammanfattas elevernas presentation över vad Sölvesborgs kommun behöver för att locka fler unga att bo i kommunen.

- Fler aktiviteter som restauranger, uteställen, pubar och shopping med elektronikaffär och kläder.
- En attraktiv skola.
- Fler jobb för ungdomar.
- Bättre kollektivtrafik med fler turer inom kommunen mitt på dagen och senare turer till större städer på helger och under sommaren.
- Bevara natur och parker och utveckla dessa med bättre tillgänglighet, fler grillplatser och bänkar.
- Ökad trygghet genom öppenhet, belysning och mer folk i rörelse.

Foto från workshop med kartor på Furulundskolan.

3.5.2 Mjällby skola (högstadiet)

Elever i åk 9 på Mjällby skola har deltagit i den tidiga medborgardialogen vid ett tillfälle. Tjänstepersoner från kommunen träffade klassen och berättade om översiktsplanering, dess utmaningar och möjligheter. I en övning fick eleverna prova på att sätta ut olika mark- och vattenanvändningar för ett fiktivt område på en karta. De fick även svara på frågor om framtidens Sölvesborg. Även högstadieskolan i Sölvesborg, Bokelundskolan, har inbjudits till dialogprojekt men inte deltagit.

Foto från workshop med årskurs 9 Mjällby skola.

4 Relevanta konsekvenser

Den översiktliga planeringen påverkar utvecklingen av livsmiljön i kommunen, det vill säga den byggda miljön och det omgivande landskapet men också strukturer som vägnät, gång- och cykelvägar och promenadstigar. Utformningen av och tillgängligheten till den fysiska livsmiljö avgör på vilket sätt och av vem den används. Särskilt viktigt är detta för barn och ungdomar i deras vardag och påverkar möjligheten till utevistelse, medverkan i aktiviteter och hur lätt barn har att själva ta sig runt i samhället på ett tryggt och säkert sätt. Ur detta perspektiv och med ledning av Göteborgs stads skrift ”Barnkonsekvensanalys – barn och unga i fokus 1.2 från 2016 har följande konsekvenser identifierats som relevanta att beakta:

- Boende och identitet
- Samspel, lek och lärande
- Vardagsliv
- Miljö och hälsa

Barn på konsert på Skönabäckrocken.

5 Konsekvensanalys av översiktsplanen

Förslaget till ny översiktsplan är övergripande och generellt för hela kommunen. Huvudkapitlet ”Mark- och vattenanvändning” är uppdelat i tre delar; utvecklingsinriktning, planeringsgrunder och geografiska områden. För varje planeringsgrund finns ställningstaganden som påverkar den framtida utvecklingen av kommunen och ligger till grund för kommande planering och lovprövning. Dessa har sin utgångspunkt i kommunens vision och strategiska områden och utgör konkretiseringar av utvecklingsinriktningen. De geografiska områdena redogör för den fysiska

mark- och vattenanvändningen med utgångspunkt från centralort, serviceort, landsbygd och havet.

Den översiktliga nivån innebär att det många gånger blir svårt att på ett konkret sätt beskriva och tolka kedjan påverkan – effekt – konsekvens. Det innebär att barnkonsekvensanalysen också blir relativt generell.

Nedan redovisas en sammanfattning av planförslagets innehåll och de konsekvenser det får för barn utifrån de relevanta punkter som identifierades i kapitel 4.

5.1 Boende och identitet

Foto över skolgården vid Hjortakroksskolan.

5.1.1 Bostadsutbud

En större variation i bostadsbeståndet möjliggör boende i hemorten genom hela livet och motverkar segregation. Mindre lägenheter eller radhus med olika upplåtelseformer gör det möjligt för unga att lättare komma ut på bostadsmarknaden och flytta hemifrån.

Enligt översiktsplanen ska den framtida bostadsutbyggnaden i kommunen fokusera på att skapa ett större utbud av olika boendetyper, bostadsstorlekar och upplåtelseformer främst riktat mot unga och äldre.

Nya bostadsområden prioriteras till centralorten och serviceorterna. I Sölvesborg föreslås nya bostadsområden lokaliseras till Ljungaviken och Sölve så att staden på sikt omsluter Sölvesborgsviken. Mjällby utvecklas i sin funktion som central serviceort på Listerlandet. De centrala delarna av Mjällby föreslås utvecklas genom förtätning med mångfunktionell bebyggelse för bostäder och centrumverksamheter. Nya bostadsområden pekas även ut i direkt anslutning till befintlig bostadsbebyggelse i ost och sydost. Hällevik och Hörvik ska utvecklas vad gäller bostadstyper, service, turism och gemensamma ytor. Den genuina kulturmiljön och orternas karaktäristik ska bevaras och förstärkas. Ny bostadsbebyggelse föreslås i Hälleviks nordöstra del och i västra Krokås. Norje ges möjlighet att utvecklas till serviceort genom handels- och verksamhetsområden, vilket gynnar hela den norra kommundelen. Befintligt bostadsbestånd

kompletteras på flera platser för att stärka centrumkänslan kring kanalen. Mindre utbyggnadsområden föreslås i några av de mindre orterna för att möjliggöra en utveckling av och ett boende genom hela livet i hela kommunen.

Effekt och konsekvenser

Ambitionen att skapa ett varierat bostadsutbud i hela kommunen anses positivt ur ett barnperspektiv, då det gynnar en mångfald av människor. Människor med olika socioekonomiska bakgrunder skapar social mångfald i barngrupperna vilket bidrar till öppenhet och motverkar social och rumslig segregation. Det finns en risk att dagens invånare inte är bekväma eller trivs med den förändring som sker. I en ort ska det inte finnas tydliga skillnader mellan socioekonomiskt svaga eller starka områden.

Utbyggnad av bostäder föreslås i samtliga utpekade orter som innehar skola och förskola, vilket ger förutsättningar för bibehållet och utökad elevunderlag.

Det finns en utmaning i att säkerställa att översiktsplanens ambitioner om ett varierat bostadsbestånd genomförs, då utbyggnad ofta sker genom privata aktörer och fastighetsägare.

5.1.2 Skola och förskola

Kunskap och lärdomar sprids i mötet mellan elever och mellan elever och pedagoger. Skolans funktion som mötesplats kommer därför att behövas även i framtiden. För att möta krav från en pedagogik i ständig förändring krävs flexibla och tillgängliga lokaler där även teknikutvecklingen kan påverka lokaler och ytbehov.

I översiktsplanen framhålls att strategiskt placerade förskolor och skolor intill säkra kommunikationsstråk och med närhet till goda natur- och kulturmiljöer är att föredra för god tillgänglighet. Skolor och förskolor ska ha flexibla, hälsosamma, miljövänliga och väl tilltagna lokaler för att säkerställa en väl fungerande verksamhet. Skolgårdar ska vara stora, ha en aktiverande och kreativ miljö med goda möjligheter för lek och aktiviteter utomhus. Transporter och logistik ska ske i säkra och anpassade trafikmiljöer med trygga gång- och cykelvägar. Kommunen ska i sin lokalplanering ha ett långsiktigt och övergripande perspektiv för samutnyttjande av lokaler mellan olika verksamheter.

I översiktsplanen planeras det inte för någon ny skola i kommunen. I flera gällande detaljplaner finns möjlighet att uppföra nya förskolor i anslutning till planerad bostadsutbyggnad. En fortsatt större utbyggnad av exempelvis Ljungaviken och Sölve kan medföra att sådant behov realiseras.

Effekt och konsekvenser

Det är viktigt att ha i åtanke att storleken på förskolor och skolor har betydelse för barns trygghet. Små enheter leder generellt till större närhet mellan barn och personal, samt mellan barnen. Små enheter innebär däremot också att enskilda barn eller barn med särskilda behov kan få

svårare att hitta kamrater och få stöd då det finns färre individer inom enheten att söka sig till. Personalförsörjningen kan också bli mer sårbar i små enheter. I större enheter finns ofta mer personalresurser, som kan täcka upp för varandra, och erbjuda en bredare kompetens.

En viktig aspekt för att bedöma utformningen av skol- och förskolegårdar är om de möjliggör för ett mer hälsosamt liv. Friytans storlek spelar roll för funktionen, utformningen och innehållet på gården. Ju större gård, desto mindre slitage på de ytor som finns tillgängliga och framförallt spelar storleken roll för möjligheten till naturlek med vegetation, gräsytor och naturmaterial. Det är en brist att det inte finns en antagen målsättning om andel friyta/barn i kommunen. Ambitionen i översiktsplanen är att Sölvesborgs kommun ska vara en förebild i kommunala projekt för skola och förskola. Målsättningen att förskolor och skolor ska lokaliseras nära goda natur- och kulturmiljöer är positivt för barn då det gynnar barnens möjlighet att vistas ute i naturen och lägga grunden för en aktiv livsstil.

För att öka utnyttjandegraden och flexibiliteten i användningen föreslås att skollokaler ska samnyttjas med andra verksamheter. Samnyttjande av förskole- och skollokaler samt utemiljöer för barn får inte ske på barnens bekostnad. Många barn behöver tysta och lugna miljöer för att klara skolans krav. Det finns också risk att skolverksamheten stör andra aktiviteter. Samnyttjande under skoltid är därför inte bra ur ett barnperspektiv.

För att klara av att hantera en variation i antalet barn från år till år i de olika årsgrupperna är det viktigt att skol- och förskolelokalerna innehar viss flexibilitet. Lokalerna behöver också underhållas kontinuerligt för att bibehålla en god och säker miljö för barnen att vistas i. Kommunen strävar efter att erbjuda en kvalitativ skola för de yngsta kommuninvånarna. Förändringar i krav på arbetsmiljö, förväntan på arbetsgivaren, tillgången på pedagoger, samverkans effekter osv kan i framtiden påverka hur skolan bäst utformas och lokaliseras för att upprätthålla kvaliteten.

Det är positivt ur barnperspektiv att kommunen arbetar för säkra skolvägar. Ökad andel föräldrar som skjutsar sina barn till och från skolan kan dock ge motsatt effekt genom ökad trafikmängd och därigenom försämrad trafiksäkerhet. Det minskar barnens självständiga mobilitet och barnen blir mer stillasittande, vilket får konsekvenser för deras hälsa.

5.1.3 Identitet och förståelse för omgivningen

Den tillhörighet man känner till ett område hänger samman med områdets karaktär och hur individen förstår sin omgivning. Identitet i den fysiska planeringen kan dels handla om en miljöns karaktär, dels om människans identitet kopplad till en miljö.

I översiktsplanen anges att de kulturhistoriska värdena och andra kvaliteter i den fysiska miljön som ger staden, orterna och bygderna deras identitet och karaktär ska tas till vara. Dessa värden ger invånarna minnen,

samhörighet och hemkänsla. Genom att låta flera tidslager existera sida vid sida blir Sölvesborgs kommuns tidigare utveckling tydlig.

Ny bebyggelse ska ha en genomarbetad, samtida arkitektur som bidrar till bebyggelsemiljöer av hög kvalitet.

Effekt och konsekvenser

Kulturmiljöområden har potential att utvecklas till mötesplatser och bidrar positivt till ett områdes karaktär. En tydlig identitet tar tid att utveckla och är i många av kommunens orter kopplade till befintliga kulturmiljöer.

Kommunens strävan efter arkitektonisk kvalitet, särskilt för skolbyggnader och kommunala kultur- och idrottsanläggningar, skapar identitet och bidrar till orienterbarhet samt signalerar att barns och ungas miljöer är av stort värde. En god gestaltning och arkitektur tillför positiva värden och kan förstärka den önskade utvecklingen av en ort.

5.2 Samspel, lek och lärande

Pulkaåkning på Grisabacken, Sölvesborg.

5.2.1 Parker, naturområden och gröna miljöer

Avståndet mellan bostad och grönyta är avgörande för användandet av grönytan. Viktigast för vardagsupplevelsen är i regel de grönområden som ligger inom en radie på ca 100-500 meter från bostaden. För barn mellan 5-12 år gäller 100-200 meter. Faktorer som avgör hur många och vilka användargrupper som utnyttjar grönområdena är bland annat områdets attraktivitet och kvalitet, avståndet, nåbarhet och tillgänglighet och barriärer.

Översiktsplanen fokuserar på naturens värde då naturen är en viktig del av Sölvesborgs kommuns varumärke. Under workshopen med gymnasieelever framkom att naturen och stränderna är viktiga mötesplatser för ungdomar. Fler grillplatser efterfrågades med större bänkar och bord.

Enligt översiktsplanen ska alla orter ha tillgång till tätortsnära natur- eller grönområden. Värdefulla naturmiljöer och gröna stråk mellan olika naturområden ska bevaras, stärkas och utvecklas för ekosystemtjänster,

flora, fauna, friluftsliv och rekreation. Kusten och havet är viktiga för upplevelsen av kommunen och allmänhetens tillgång till kusten ska värnas och utvecklas.

Effekt och konsekvenser

I Sölvesborgs kommun finns det gott om nära naturmiljöer för barn att vistas i. Närhet till naturen, helst kortare än 300 meter, är viktigt för människors hälsa och välbefinnande samtidigt som det är en pedagogisk resurs för förskolor och skolor. Närheten är extra viktig ur ett barnperspektiv då de är mindre rörliga än vuxna och spenderar mer tid i sin närmiljö. Intentionen att spara gröna områden i Ortsstrukturerna är positivt för barn då det ger skugga, lek- och aktivitetsmiljöer i nära anslutning till boendet. Barns lek blir också mer könsneutral i skog och natur jämfört med iordningsställda lekplatser. Tillgången till kusten är positiv för barn, då stranden och havet lockar till lek och rörelse. Det är också en plats där familjer umgås med varandra på ett naturligt sätt. Flera av kommunens orter har få grönytor i de centrala delarna, vilket försämrar tillgängligheten. Gröna stråk möjliggör olika typer av rörelse som jogging, promenader, cykling, vilket är positivt ur folkhälsoaspekter och för spontanidrott.

Kommunens vilja att tillskapa fler ekosystemtjänster i de tätortsnära grön- och naturområdena belyser mångfunktionaliteten hos naturen vilket även ökar det pedagogiska värdet.

5.2.2 Målpunkter för barn och unga

Olika människor efterfrågar olika typer av målpunkter som mötesplatser och aktiviteter. Därför behövs en mångfald av målpunkter som tilltalar många olika grupper av människor.

Översiktsplanens ambition är att det ska finnas inbjudande, tillgängliga och attraktiva mötesplatser, kultur- och idrottsanläggningar för alla i varje del av kommunen. Attraktiva offentliga miljöer och naturliga mötesplatser för alla åldrar ska skapas och utvecklas med god tillgång för alla och på platser där människor från olika generationer och med olika bakgrund kan träffas över sociala och etniska gränser.

Det är i centrala lägen i Sölvesborg som det huvudsakliga service- och handelsutbudet i kommersiell bemärkelse genom shopping och restauranger ska lokaliseras. Ett eventuellt framtida kulturhus ska lokaliseras till en plats som ligger tillgänglig för många, som exempelvis centrum eller innerhamnen. Golfbanan är en populär målpunkt i kommunen, med högkvalitativa banor. Platser som lyftes som attraktiva av gymnasieeleverna var bland annat Svarta Led, padelhallen, golfbanan och Tredenberg. Dessa ligger samtliga i Sölvesborg och workshopen som hölls för eleverna var också begränsad till just Sölvesborg. I kommunens andra tätorter finns en brist på aktiviteter, vilket gör att ungdomarna blir beroende av att kunna transportera sig till olika målpunkter och aktiviteter.

Hästar och ridsport är ett populärt fritidsintresse i kommunen, främst bland flickor, och det finns två ridskolor i nära anslutning till Sölvesborg. Området

där Sölvesborgs ridskola (stall Bokeslätt) vid Kämpaslätten ligger föreslås för utveckling av annan typ av verksamhet/företagsmark. Ridklubben föreslås omlokaliseras till Ynde, norr om väg E22.

De knappa grönyrtorna i Mjällby ska värnas och utvecklas tillsammans med torgbildningar och mötesplatser i strategiska och tillgängliga lägen för ett tydligare och mer attraktivt centrum. Hamnområdena i Hällevik och Hörvik ska utvecklas med gemensamma ytor, service och aktiviteter. I Norje föreslås ett område söder om kanalen utvecklas som målpunkt för service och handel.

Effekt och konsekvenser

Skolgårdar, förskolegårdar och lekplatser är naturliga mötesplatser och målpunkter utomhus för barn. Lekplatser tas inte upp särskilt i översiktsplanen vilket kan ses som en brist. Önskvärt är att det finns tillgång till såväl kommunala som privata lekplatser/lekytor i kommunen. De kommunala lekplatserna är tillgängliga för allmänheten och utgör mötesplatser i orterna. Lekplatser utanför skol- och förskoleområden är viktiga för de barn som inte tar del av dessa verksamheter. Avståndet och möjligheten att på ett tryggt och säkert sätt ta sig till lekplatserna, samt dess innehåll, är avgörande för användandet. Lekytor i anslutning till bostadskvarter får en mer privat karaktär och tillgodoser behovet av närlekplats för de boende.

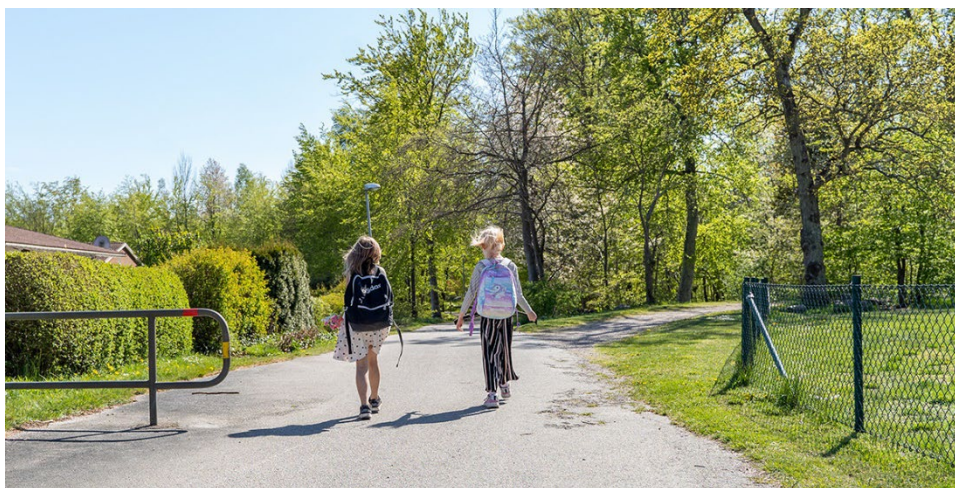
Flickor och pojkar leker och betar sig på olika sätt. Rent generellt är pojkar mer utåtagerande och högljudda och tenderar att ta över gemensamma platser. Samhället har därför ett ansvar för att lyfta fram flickors behov och skapa platser där de kan verka och utvecklas efter sina önskemål. En utlokalisering av Sölvesborgs ridskola till området norr om väg E22 gör att avståndet som barn måste röra sig till sitt fritidsintresse ökar och gör det svårare för barnen att själv transportera sig. Många ridskoleelever spenderar långa dagar i stallet och utnyttjar då servicen i staden för exempelvis måltider, vilket blir svårare med ett längre avstånd. En utlokalisering av ridklubben ger således en negativ effekt för barn, främst för flickor som ofta har ett större hästintresse än pojkar. I slutändan kan det få effekten att flera barn tvingas sluta med sitt fritidsintresse.

För äldre barn och ungdomar utgör fritidsgårdar, idrottsanläggningar, affärer, caféer, torg och naturen mötesplatser. Internet blir också en allt vanligare mötesplats. Mötesplatser är av stor betydelse för mer än att bara träffas och umgås. Genom aktiviteter och andra sociala sammanhang lär sig barn och ungdomar att ta ansvar, att ta hänsyn till varandra och får gemensamma erfarenheter och intressen att engagera sig kring. Det är viktigt att målpunkter av denna typ inte bara finns i Sölvesborg, utan finns tillgängliga i kommunens alla serviceorter. Planeringen måste också beakta att det behövs mötesplatser och föreningslokaler för de barn och unga som inte är idrottsintresserade. Vid utveckling av kommunens orter bör ungdomar involveras för att höra vad det finns för behov och önskemål i just den orten. Ett gott exempel är lekplatsen (Djungel-lekplatsen) i Mjällby

där elever från två olika årskurser på Mjällby skola fick vara med och påverka lekplatsens utformning. Lekplatsen har idag blivit en populär mötesplats. Mötesplatser bör också vara flexibla för att kunna förändras i takt med samhället och följa olika trender.

I kontakten med elever och medborgare har just aktiviteter för ungdomar lyfts som en brist i kommunen. I översiktsplanen lyfts behovet av aktiviteter i de olika orterna, men går inte in på detalj vad det skulle kunna handla om för typ av aktivitet eller var de kan lokaliseras. Fortsatt planering bör ske i samspel med ungdomarna då behovet och trender i samhället påverkar vad som är populärt att göra just nu. Planering av platser där ungdomar trivs handlar ofta om att skapa förutsättningar för reträttplatser och interaktionsplatser snarare än att i detalj planera tillrättlagda platser.

5.3 Vardagsliv

På väg hem från skolan, säkra skolvägar tryggar barnens vardag.

5.3.1 Mentala/Fysiska barriärer

Vägar och kommunikationsstråk utgör barriärer i vår fysiska miljö och påverkar barns rörelsefrihet. Även mindre vägar med relativt hög trafiktäthet eller med hög hastighet utgör barriärer, särskilt om passager och korsningar inte har utformats för oskyddade trafikanter. Ju yngre barnen är, desto större barriäreffekter har även mindre vägar. Planskilda gång- och cykeltunnlar kan motverka barriärer av denna typ. De kan dock upplevas som otrygga, vilket kan medföra en mental barriäreffekt. Skolor bör därför inte lokaliseras i anslutning till hårt trafikerade vägar, då de riskerar bli barriärer som motverkar barnens självständiga resor till skolan.

Översiktsplanen pekar ut en ny väganslutning mellan Hällevik och Mjällby, samt järnvägsutbyggnad i Sydostlänken. En planskild korsning föreslås under riksväg 15 vid Kylinge.

Effekt och konsekvenser

Fysiska barriärer kan motverkas genom väl gestaltade planskilda korsningar, sammanhängande gröna stråk och ett välutvecklat gång- och cykelvägnät. Det ökar chansen att barn och unga rör sig mer självständigt i

kommunen. Kommunens ambition att skolor och förskolor ska lokaliseras nära bostäder, kollektivtrafik och grönytor är mycket positivt.

5.3.2 Trygghet och orienterbarhet

För barn handlar trygghet ofta om att inte vara ensamma, utan att ha ett socialt nätverk av både vuxna och andra barn. Den fysiska planeringen kan påverka barns umgänge genom att skapa mötesplatser och möjliggöra för ett brett utbud av olika sorters platser och aktiviteter. Även planeringen av stråk och gatumiljöer är av största vikt för den upplevda tryggheten och orienterbarheten och för barns möjlighet att själv ta sig till mötesplatser och aktiviteter.

I översiktsplanen poängteras att god gestaltning, enhetlig standard och markbeläggning som skapar orienterbarhet, god trafiksäkerhet, trafikmiljö och tillgänglighet ska eftersträvas. Tillgängligheten och tryggheten ska öka för alla i gemensamt använda rum såväl inomhus som utomhus. Kommunens grönområden ska upplevas som säkra och trygga.

Effekt och konsekvenser

Att kommunen prioriterar gång- och cykelvägnätet och gröna stråk ses som positivt ur ett trygghetsperspektiv. För att öka trygghetskänslan ska det finnas alternativa vägar för att ta sig till och från olika målpunkter och aktiviteter. Belysning av utemiljöerna är något som lyfts av såväl vuxna som barn som en viktig faktor för trygghetsupplevelsen. Vuxnas närvaro i barnens miljöer ökar också tryggheten. Det är därför viktigt att mötesplatser och aktiviteter är överblickbara och ger rum för vuxna exempelvis genom sittplatser. Samtidigt har äldre barn behov av att få vara ensamma utan vuxna.

I översiktsplanen pekas centrala ytor i orterna ut för mångfunktionell bebyggelse. Det innebär att bostäder och verksamheter som service och handel blandas. Det ger områden som befolkas under större del av dygnet, vilket är positivt för trygghetsupplevelsen. Lokaler för verksamheter i bottenvåningarna ger ökat liv till gatumiljön och därmed ökad trygghet.

För att stärka orienteringen i kommunen är det viktigt att arbeta med identitetsskapande utformning med utgångspunkt i områdenas befintliga värden. Det gynnar även tillhörigheten med det kvarter/den ort man bor i. En utformning av den offentliga miljön och bostadsgårdar som skapar översikt över platsen ökar orienterbarheten och ses som positivt. För en god orienterbarhet är det också viktigt att lätt förstå strukturen och hitta vägar in och ut, exempelvis i en kvartersstruktur.

5.3.3 Trafiksäkerhet

Trafiken är den enskilt största faktorn som begränsar barns möjlighet till självständiga rörelser i närmiljön. Barns kognitiva förmågor är inte anpassade för att klara komplexa trafiksituationer. Deras synfält är snävare än vuxnas, de har sämre förmåga att bedöma hastigheter och avstånd, deras hörsel är inte fullt utvecklad och de rör sig mer impulsivt. Det är först från tolv års ålder som barn, enligt Trafikverket, har de mentala

förutsättningarna för ett trafiksäkert beteende och för att fritt röra sig i trafiken. Det är även viktigt att tänka på att barns längd påverkar hur väl de blir sedda i trafikmiljön. Trafikplaneringens mål är ett tillgängligt och effektivt trafiksystem, med goda förutsättningar för hållbara transporter och persontrafik.

I översiktsplanen prioriteras en utbyggnad av trygga cykelvägar och säkra och bekväma cykelparkeringar i hela kommunen för att öka andelen hållbara transporter, skapa säkrare skolvägar och utveckla turismcyklingen. Trafikmiljöerna ska utformas så att så få som möjligt kommer till skada.

Effekt och konsekvenser

Ett väl utbyggt gång- och cykelvägnät underlättar framkomligheten och rörelsefriheten för barn och ungdomar. Trafikmiljöer med biltrafik separerade från de närmiljöer där barn spenderar mycket av sin tid skapar bättre lekmiljöer. När lekytor för barn inte blandas med parkering för bilar, finns ingen risk för trafikolyckor där barn inte har setts ovanför bilarna. Cykelvägar längs med landsvägar som är separerade från biltrafik med räcken, skapar god trafiksäkerhet.

Ett utbyggt gång- och cykelvägnätet i kommunen skapar goda förutsättningar för trygga skolvägar och hög tillgänglighet till aktiviteter och målpunkter. När även det lokala vägnätet i anslutning till skolor och förskolor har setts över och utvecklats skapas högre trafiksäkerhet. För att undvika olyckor till och från skolan under rusningstrafik, är det viktigt att gång- och cykelvägar prioriteras i dessa miljöer och utformas utifrån barnets perspektiv.

Tillkommande bostäder kan leda till lokalt ökad biltrafik, vilket kan påverka barn i området.

5.3.4 Kollektivtrafik

Genom en väl utbyggd kollektivtrafik ges barn och ungdomar förutsättningar att transportera sig lite längre sträckor på ett tryggt och säkert sätt. Av särskilt stor vikt är detta för högstadie- och gymnasieelever som åker buss till och från skolan.

Kommunen ska i samarbete med region Blekinge och enligt översiktsplanen verka för god tillgänglighet till kollektivtrafik genom snabba och tillförlitliga tåg- och bussförbindelser både inom kommunen och till andra kommuner. Kollektivtrafiken ska också samspela med bebyggelseutvecklingen och inriktas på att vara konkurrenskraftig såväl för arbetsresor som för resor till utbildning.

Effekter och konsekvenser

Det är positivt att kommunen fortsätter att arbeta med att öka kollektivtrafikresandet så att goda vanor kan befastas tidigt i barn och ungdomars liv. En väl utbyggd kollektivtrafik med täta turavgångar gynnar barns och ungas rörelsefrihet. Att barnens och ungdomarnas målpunkter är

bra placerade i relation till busshållplatser och järnvägsstation är av stor vikt för tillgängligheten och nyttjandet, vilket måste beaktas i utvecklingen av serviceorterna. Även kostnaden för att resa kollektivt är avgörande för vilka möjligheter barn har att nyttja kollektivtrafiken.

5.4 Miljö och hälsa

Rekreation och utevistelse är viktigt för vårt välbefinnande.

5.4.1 Folkhälsa

Enligt folkhälsomyndigheten rapporterar allt fler barn och unga i Sverige psykisk ohälsa. Sedan mitten av 1980-talet har andelen unga som uppger att de har återkommande psykosomatiska symtom fördubblats, och nästan hälften av 15-åringarna har denna typ av besvär. De huvudsakliga orsakerna för psykisk ohälsa beror ofta på aspekter som inte kan påverkas genom den fysiska planeringen.

Psykisk hälsa för barn och unga kan till viss del relateras till socioekonomiska faktorer, föräldrars utbildningsnivå och livsstil, härkomst och etnicitet. Kommunens ambition är att utveckla ett mer varierat bostadsutbud med olika upplåtelseformer som skapar en mångfald av människor och möjliggör för boende på orten genom hela livet.

Närheten till grönområden och natur främjar barns psykiska, sociala, fysiska och motoriska utveckling. Barn som vistas i grönområden har en bättre koncentrationsförmåga, rör mer på sig och är friskare. Naturmiljöer utmanar barns rörelse på annat sätt än vad ordnade lekplatser gör, de ger även tillfälle för återhämtning och reflektion. Läs mer om kommunens ambitioner gällande närheten till natur under rubriken Samspel, lek och lärande. Även ett utbyggt cykelvägnät ger barn och ungdomar möjlighet att lättare röra på sig och få vardagsmotion, exempelvis till och från skolan.

Läs mer om kommunens visioner för cykelvägnätet under rubriken Vardagsliv.

Effekter och konsekvenser

Kommunens satsning på utbyggt cykelvägnät och säkra skolvägar bidrar positivt till barns hälsa genom ökad rörelse och aktivitet. Det är även positivt för barns känsla av självständighet och att röra sig i samhället utan vuxens sällskap. Barn växer i vetskapen att "själv kunna".

Målsättningen att förskolor och skolor ska lokaliseras nära goda natur- och boendemiljöer är positivt för barn då det gynnar barnens möjlighet att vistas ute i naturen och lägga grunden för en aktiv livsstil. En sådan lokalisering ger också förutsättningar för en hälsosam skolmiljö som inte påverkas av avgaser och buller.

Minskade skillnader i livsvillkoren är hälsobefrämjande. Ambitionen till ett mer varierat bostadsutbud är således positivt för barn.

LUPP-enkäten visar att det är fler tjejer än killar som har besvär med huvudvärk, stress och liknande obehag. Enkäten visar också att killar tränar oftare än tjejer. Det finns förslag i översiktsplanen som riskerar att ytterligare försämra flickors möjligheter att utöva sin fritidsaktivitet. Fritidsaktiviteter och vistelse i naturen är viktiga faktorer för att minska stress och gynnar såväl ett fysiskt som psykiskt välmående.

5.4.2 Bullernivåer

Barn är känsliga för buller, vilket kan leda till oro och koncentrationssvårigheter liksom nedsatt inlärningsförmåga. Enligt Boverket är det på skolgårdar eller förskolegårdar önskvärt med högst 50 dBA ekvivalentnivå på de delar av gården som är avsedda för lek, rekreation och pedagogisk verksamhet. Bullerriktvärdena på skol- och förskolegårdar påverkas av trafikmiljön intill verksamheten och intilliggande verksamheter. Det är viktigt att beakta att ökade trafikmängder och förändringar i verksamhetsutövningen i närområdet kan påverka en idag fungerande och tillfredsställande miljö. I samband med barns utevistelse är det ofrånkomligt att ljud uppkommer på skolgården. De ljud som barnen själva alstrar verbalt påverkas delvis av hur många barn som befinner sig på gårdsytan samtidigt, hur utemiljön är gestaltad då mjuka ytor inte reflekterar ljud på samma sätt som hårda och var barnen befinner sig i förhållande till närliggande bostadsbebyggelse.

Enligt översiktsplanen ska kommunen verka för en planering som ger bostäder, uteplatser, skolor och rekreativsområdet en god ljudmiljö. Mark som kan behöva tas i anspråk för bullerskyddande åtgärder ska säkerställas i detaljplan.

Effekter och konsekvenser

Gång- och cykeltrafik är tyst, smidig och långsammare än biltrafik. Kommunens satsning på utbyggnad av cykelvägnätet och intentionen att fler ska välja alternativa transportmedel medför därmed en positiv

påverkan på ljudnivån, vilket är positivt för barn och ungdomar. I Hörvik ligger skolan och skolgården i närheten av ett verksamhetsområde. Vid dess utveckling är det viktigt att ta hänsyn till skolmiljön, för att undvika störningar.

Översiktsplanens ställningstagande om att skolgårdar ska vara stora med goda möjligheter för lek och aktiviteter ger förutsättningar för att delar av skolgården är vegetationsbevuxen eller utgörs av andra mjuka material som kan dämpa buller.

5.4.3 Luft- och markföroreningar

Jämfört med vuxna är barn på grund av sin kroppsstorlek mer exponerade för miljöföroreningar.

Översiktsplanen har som målsättning att en proaktiv och medveten stadsplanering ska eftersträvas för en god luft- och vattenkvalitet, vilket kräver både kommunala åtgärder och regionala samarbeten. När kommunen planerar ny bebyggelse ska riskanalyser göras för att säkerställa att skyddet för dem som vistas på platsen är tillräckligt enligt vedertagna riktlinjer.

Effekt och konsekvenser

Hälsoeffekter av luftföroreningar kan uppstå om inte hänsyn tas till barn och deras vistelse i utemiljöer vid framtida planläggning.

En ökad andel trafik för hämtning och lämning i anslutning till skolverksamheten har en negativ effekt på barn genom ökade utsläpp av avgaser i barnens vistelsemiljö.

5.4.4 Klimatförändringar

Vårt klimat är i ständig förändring. Mänsklig aktivitet påskyndar denna förändring, vilket om inget görs kan leda till katastrofala följder på grund av höjda havsnivåer och fler och mer intensiva extremväder som översvämningar, skyfall, hetta, torka och stormar.

I översiktsplanen anges att vid all planering ska hänsyn tas till risker kopplade till framtida klimatförändringar. Vid val av klimatanpassningsåtgärder ska platsens förutsättningar, funktioner och värden vara utgångspunkt. Åtgärder som har störst samhällsnytta ska identifieras och prioriteras. Åtgärder ska göras stegvis och vara påbyggnadsbara så långt som möjligt.

Kommunen ska arbeta för hållbara transporter, verka för god tillgänglighet till kollektivtrafiken och fortsätta utveckla gång- och cykelvägnätet.

Naturens och grönområdets nytta för klimatanpassning, omhändertagande av dagvatten och luftföroreningar ska värnas. Vid exploatering ska värdet av områdets ekosystemtjänster beaktas.

Effekter och konsekvenser

Klimatförändringar kommer att påverka kommande generationer. I workshoppen med gymnasieeleverna var klimatförändringarna en av de trender som eleverna valde att lyfta som högst prioriterad.

Det är därför positivt att översiktsplanen uppmärksammar framtida klimatförändringar och att åtgärder måste ske för ett hållbart samhälle.

Trafiken står för en mycket stor andel av utsläppen av klimatpåverkande gaser. Det är därför positivt att kommunen arbetar för att öka andelen hållbara transporter. Tydligare ställningstaganden kring lokalisering av bebyggelse i kollektivtrafiknära lägen, att biltrafiken får sämre framkomlighet och en planering som sätter människan i första rummet skulle medföra en mer positiv effekt. Det skulle dock inte kunna ske utan protester från starka aktörer, det är därför viktigt att motiven kommuniceras och förklaras för medborgarna.

5.5 Sammanfattning av konsekvenser

- Ett varierat bostadsutbud är positivt och gynnar mångfald av människor.
- Nybyggnation av bostäder ger ökat elevunderlag.
- Sölvesborgs kommun har höga ambitioner och vill vara en förebild i kommunala projekt- för skola och förskola. Samtidigt saknas en antagen målsättning om andel friyta/barn i kommunen.
- Kommunens ambition att skolor och förskolor ska lokaliseras nära bostäder, kollektivtrafik och grönytor är mycket positivt för barns möjlighet att visas i naturen, vara aktiva och ger förutsättningar för en hälsosam skolmiljö.
- Kommunens inställning till god gestaltning, arkitektonisk identitet och bevarande av kulturmiljöer skapar identitet och karaktär i samhället och underlättar för barn och unga att orientera sig.
- Intentionen att öka tillgängligheten till naturen, bevara andelen grönytor och utveckla dess innehåll är positivt för barns hälsa och möjlighet att vara aktiv utomhus. Det medför även positiva effekter på grönområdenas pedagogiska värde.
- Utbyggnaden av säkra skolvägar utifrån barnets perspektiv är positivt för barns rörelsefrihet, hälsa och känslan av trygghet. Det möjliggör även för minskad biltrafik, med buller och avgaser till följd, i anslutning till skolan då barn i större utsträckning kan ta sig till skolan på egen hand.
- Genom att arbeta för ökat resande med kollektivtrafiken befästs goda vanor tidigt i livet, vilket är positivt för barn och ungas rörelsefrihet.
- Mer mångfunktionell bebyggelse i tätorternas centrala delar kan aktivera platser och gaturum fler timmar på dygnet vilket är positivt för barn och unga då det ökar känslan av trygghet.
- Samnyttjande av skollokaler med andra verksamheter ökar nyttjandegraden, men kan medföra negativa konsekvenser på studiemiljön.

- Flexibilitet i skollokalerna kan möta variation i barngrupperna och nya krav på arbetsmiljön.
- Små förskoleenheter kan vara bra för barnen men blir samtidigt sårbart med färre pedagoger.
- Det är en brist att översiktsplanen inte tar upp lekplatser.
- Förslaget att flytta Sölvesborgs ridskola längre från staden är negativt för barn och ungdomar, främst flickor.
- Ambitionen att skapa mötesplatser i alla serviceorter är positivt och av stor betydelse för ungas möjlighet att delta i aktiviteter.

6 Rekommendationer och förslag till åtgärder

Nedan ges förslag på åtgärder att tänka på i fortsatt planläggning, genomförande och utveckling av kommunen. Åtgärdsförslagen tar sin utgångspunkt i den utförda konsekvensanalysen.

- Statuskillnader i bostadsområden och mötesplatser ska i möjligaste mån minimeras i planeringen och byggas bort.
- Jämlikhet mellan pojkars och flickors fortsatta rätt till och möjlighet att utöva sina fritidsaktiviteter ska beaktas i planeringen.
- Platser för hämtning och lämning vid kommunens skolor bör studeras särskilt med utgångspunkt i vad som är barnets bästa gällande bland annat folkhälsa, rörelsebehov och en giftfri miljö.
- Framtida detaljplanläggning bör, när behov finns, möjliggöra för både större och mindre förskolor.
- Säkerställa ytor för lek i nya detaljplaner för bostäder.
- Mötesplatser och aktiviteter samt vägarna dit, ska utformas för att gynna rörelse för ökad fysisk och psykisk hälsa.
- Mötesplatser och föreningslokaler ska finnas för olika typer av aktiviteter, inte enbart för idrottsintresserade.
- Den offentliga miljön ska vara gratis och öppen för alla.
- Kommunen bör skapa en mötesplats som är unik för Sölvesborgs kommun, som stärker kommunens identitet och som engagerar, välkomnar och lockar barn och unga.
- Förståelsen för naturens värde för hantering av klimatförändringar såsom värme och skyfall bör lyftas genom informationsinsatser i parker och grönområden.
- Trafikmiljöer med biltrafik bör i största möjliga mån vara separerad från de närmiljöer där barn spenderar mycket av sin tid.
- Flera alternativa förbindelser och vägar till mötesplatser och aktiviteter bör planeras in för ökad trygghet.

- Genom en tydlig struktur, översiktbarhet och belysning av stråk, offentliga rum, mötesplatser och landmärken kan den upplevda tryggheten och orienterbarheten öka.
- Kommunicera motiven till mer hållbara transporter och för ökad andel resor med kollektivtrafik eller cykel.

7 Referenser

FN:s konvention om barnets rättigheter

Boverket: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/temadelar-detaljplan/barn-och-ungas-utemiljoer/att-involvera-barn-och-unga/>

Boverket (2015), Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö

Barnombudsmannen: www.barnombudsmannen.se

Barnombudsmannen, Prövning av barnets bästa - Ett stödmaterial för beslutsfattare och tjänstepersoner

Göteborgs stad (2016), Barnkonsekvensanalys barn och unga i fokus 1.2